

der er sket omkring den frie abort nu: at vi har fået masser af tilfælde med tvungen abort, og tvungen abort var ikke nogen lovgiveres intention, da loven blev lavet.

Men det er, hvad mange kvinder faktisk oplever er tilfældet i dag, fordi de er ladt i stikken, og jeg synes, det er et voldsomt skred. Hr. Bruno Jerup siger: Hvad sker der med et barn, der fødes mod moderens vilje? Nu tror jeg ikke – det er det, vi skal have undersøgt – at der er nogen, der tvinges til at gennemføre graviditeter, selv om der hos nogle af de religiøse kan være nogle problemer, f.eks. Jehovas Vidner. Der tror jeg det bliver meget svært under alle omstændigheder, fordi de sidder voldsomt hårdt på deres børn. De har meget svært i det hele taget ved at gå andre steder hen med deres børn.

Også i andre religiøse sammenhænge er der tale om, at børnene er påvirket af deres forældres holdning, og så kan religionen også gå til den anden side, og det kan godt tage sig helt anderledes ud.

Så jeg vil egentlig sige: Lad os nu undersøge, om problemet er der, før vi går ind og siger: Nu er det lige et snuhtag. For lovforslaget er et snuhtagslovsforslag, og jeg tror ikke, at vi i et snuhtag ændrer sagen, men jeg vil godt være med til at snakke om det, når jeg har set problemet.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Forslaget er bestemt ikke noget snuhtagsforslag. Det er et forslag, som har været diskuteret, vurderet, gransket og overvejet meget, meget grundigt, for selvfølgelig er der også forskellige holdninger i Fremskridtspartiet til det pågældende spørgsmål. Så det er ikke noget snuhtagsforslag.

Lad mig så sige til hr. Bruno Jerup, som jo stiller nogle spørgsmål, som er særdeles vanskelige at svare på. Lad mig sige det med det samme uden at gå ud over det mandat, som jeg har med mig, at jeg ikke finder, at der er nogen egentlig saglige eller fornuftbetonede argumenter for, at man præcist sætter den ved 15 år. Det kunne godt have være en dag før eller en dag efter eller et år før eller et år efter. Men der ligger en række etiske argumenter, og så ligger der det i det, at forslaget helst skulle kunne blive vedtaget i Folketinget, og at vi ikke blot står dér, hvor det kun er Enhedslisten og Fremskridtspartiet, der stemmer for forslaget. Så det var måske ikke et sagligt argument, men dog et argument.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 22:

Forslag til folketingsbeslutning om at skaffe hjemmel til at hindre eksport af kloranlægget fra Sojakagefabrikken.

Af Bent Hindrup Andersen (EL) og Jette Gottlieb (EL).

(Fremsat 16/11 94).

Sammen med denne sag foretoges den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 23:

Forslag til folketingsbeslutning om forhindring af eksport af Sojakagefabrikkens kloranlæg.

Af Steen Gade (SF) m.fl.

(Fremsat 16/11 94).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Miljø- og energiministeren (Svend Auken): Med de oplysninger, der foreligger fra Miljøstyrelsen, er det mit indtryk, at Sojakagesagen vil finde en miljømæssigt forsvarlig løsning. Baggrunden herfor er, at køberen, Ravi Alkali, har besluttet sig for ikke at købe den kviksølvbase-rede del af kloranlægget. På Islands Brygge, hvor hovedparten af kloranlægget står, er situationen under miljømæssig kontrol, udskibning

gen er stoppet, og de containere med dele af kloranlægget, der allerede er pakket, er ved at blive pakket ud.

De anlægsdele, der er afskibet og som befinder sig i Bremerhaven havn, er af Ravi blevet stillet til side. Ravi har over for os bekræftet, at containerne vil forblive i Bremerhaven, indtil der har været forhandling mellem de parter, som er impliceret i handelen. Så længe containerne er i Bremerhaven havn, er der ikke noget miljøproblem. DS Industries har oplyst, at man vil arbejde for at finde en miljømæssigt sikker løsning på spørgsmålet om, hvor containerne skal hen.

Selv om kviksølv-sagen ser ud til at løse sig, føler jeg dog behov for et øjeblik at opholde mig ved sagens principielle og moralske aspekter.

Det er vigtigt, at vi lever op til forpligtelserne og ånden fra Rio. Vi skal undgå, at miljømæssigt uacceptable produktionsanlæg på grund af nationale miljøkrav flyttes til lande med svagere miljøkrav. Der skal ikke konkurreres på dårligt miljø.

I den sammenhæng synes jeg, at der er grund til at rose alle dem, der i den offentlige opinion har arbejdet for en løsning af denne sag. Netop det forløb, vi har været igennem, viser behovet for og betydningen af åbenhed og offentlighed. Det er baggrunden for, at det er utrolig vigtigt for myndighederne i et modtagerland at få fyldestgørende informationer om, at der er planer om at eksportere et utidssvarende og potentielt miljøskadeligt produktionsanlæg.

Det burde vi i den rige verden have en forpligtelse til. Jeg har derfor bedt Miljøstyrelsen om at overveje, om der kan laves en selvstændig informationsprocedure. Vi vil med en sådan informationsprocedure opnå, at de udenlandske myndigheder har et godt grundlag for at beslutte, om et anlæg kan tillades genopført i landet uden væsentlige miljømæssige problemer.

Formålet med en sådan informationsprocedure er at sikre miljømyndigheden i modtagerlandet fyldestgørende orientering om dels de miljømæssige forhold ved drift af anlægget, og dels de miljøkrav, som danske miljømyndigheder stillede, da anlægget i sin tid var i drift i Danmark.

Informationen skal gives af det danske firma, som ønsker at eksportere et udtjent produktionsanlæg, og omfatte informationer om de miljømæssige forhold, svarende til indholdet i en ansøgning om miljøgodkendelse. Informationerne videresendes til den kompetente myndig-

hed i modtagerlandet. Det er ikke hensigten at indbygge nogle egentlige restriktioner for eksport i lovgivningen. Det er klart, at en række juridiske spørgsmål skal afklares. Endvidere skal der foretages en afgrænsning af, hvilke produktionsanlæg der er omfattet, og hvordan man skal forholde sig til eksport af dele af produktionsanlægget.

Med hensyn til sagens internationale aspekter har jeg senest på det nordiske miljøministermøde i Tromsø den 15.-16. november foreslået mine nordiske kolleger, at vi i fællesskab arbejder for at indføre et internationalt retligt bindende instrument til at forhindre handel med miljømæssigt uønskede kemikalier og på sigt også produktionsanlæg. De internationale organisationer, hvor Danmark fremmer drøftelsen af problemstillingen, er især EF, UNEP, FN's bæredygtighedskommission, og verdenshandelsorganisationen WTO.

Den konkrete baggrund for de to forslag er væk, og derfor kan de selvfølgelig ikke gennemføres, som de foreligger. Der er heller ingen international retlig mulighed for at gennemføre dem, men regeringen er i høj grad indstillet på under det efterfølgende udvalgsarbejde at drøfte alle aspekter af denne konkrete sag, og hvad den giver anledning til af overvejelser. Jeg har selv lagt et konkret forslag frem, som jeg synes fortjener nærmere overvejelse, ikke bare i Miljøstyrelsen, men også i Miljøudvalget.

Peter Christensen (S):

Enhedslistens og SF's beslutningsforslag om hindring af eksport af kloranlægget fra Sojakagefabrikken er allerede blevet overhalet af tiden. En del af anlægget er allerede afskibet til Pakistan og står nu på kajen i Bremerhaven i Tyskland. Det pakistanske selskab Ravi Alkalis beslutning om at nægte modtagelsen af de kviksølvforurenede dele af klorfabrikken har skabt et problem for DS Industries og det pakistanske selskab.

På grund af den nye situation er anlægget nu at betragte som miljøfarligt kemikalieaffald, og vi må forvente, at DS Industries sørger for bortskaffelse på en forsvarlig måde.

Det økonomiske problem, der er opstået, må blive en sag imellem DS Industries og Ravi Alkali, som Folketinget ikke skal blande sig i. Tilsladelse til eksport af kloranlægget er gået lige efter bogen ud fra den lovgivning, der findes her i landet. Derfor vil jeg sætte spørgsmålstegn ved, om den eksisterende lovgivning er stram

nok på dette område i almindelighed. Danmark er et foregangsland på miljøområdet, og derfor kan det virke stødende, hvis vi eksporterer miljøfarlige anlæg til den tredje verden. Derfor vil det være på sin plads, om vi tager op til alvorlig overvejelse at indføre en miljøgodkendelse af miljøfarlige anlæg, inden de eksporteres.

Det er ikke nogen let sag at tackle. Der er bl.a. spørgsmålet om afgrænsning af, hvor store anlæg skal være, og hvor meget de må forurene. Det kan blive vanskeligt. Det skal dog ikke være nogen undskyldning for ikke at løse problemet. Derfor vil vi opfordre miljøministeren til at kikke nærmere på problemstillingerne. Vi ønsker ikke en hovsaløsning, men et gennemarbejdet forslag med den følgerlovgivning, der skal til. Jeg ved, at ministeren allerede internationalt har taget problemet op. Også her er ministeren på forkant.

Grundlaget for beslutningsforslagene nr. B 22 og B 23 er bortfaldet efter det, der er sket, og derfor kan vi naturligvis ikke støtte de konkrete forslag, men med hensyn til intentionerne, der ligger i forslagene, er vi positive. Dog må vi advare imod tanken om, at staten indgår i en forhandling om køb af miljøfarlige anlæg. Det vil være en meget farlig politik, som ville skabe præcedens for alle, der ikke kan komme af med deres miljøfarlige anlæg. De ville kunne indgå en handel med et firma fra den tredje verden med den garanti, at staten automatisk vil gå ind og købe anlægget. Det ville blive gyldne tider for skrothandlerne.

Henning Urup (V):

Da Venstres ordfører, fru Hanne Severinsen, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hendes vegne fremføre følgende:

De to beslutningsforslag er jo ret ens, og det ville være anbefalelsesværdigt, hvis man rationaliserede arbejdet i Folketinget ved en vis koordinering på Venstrefløjen.

I Venstre ønsker vi ikke særlovgivning. Derfor er Enhedslistens forslag også mere relevant for os, fordi det taler om at skaffe hjemmel. Men stadig er der tale om en konkret sag, og det skal vi holde os væk fra her i Folketinget, hvor vi beskæftiger os med generelle love, der skal gælde for alle og ikke kun for sager, som Greenpeace interesserer sig for.

Nu har begivenhederne tilsyneladende overhalet beslutningsforslagene. Ifølge dagspressen bliver den pågældende eksportordre nemlig ikke til noget. Hvem der så skal betale, må jo

være et civilretligt spørgsmål, som vi ikke her i denne forsamling skal blande os i.

Miljøministeren har i redegørelse nr. 700 B fra i år oplyst, at han har tillid til, at Københavns Kommunes miljøkontrol tager betryggende hånd om sagen, og det går vi også ud fra i Venstre. Den pågældende fabriks produktionsanlæg er ganske rigtigt ikke den bedst tilgængelige teknologi, vi har i dag, men da det var i drift, var det, som det fremgår af redegørelsen, et af Europas miljømæssigt bedste. Det var først og fremmest beliggenheden, der gav anledning til bekymring, og den diskussion skal vi ikke tage op igen.

For Venstre er det principielle det vigtigste. Vi synes, det er godt, at vi er med til at sikre internationale regler for miljøfarligt affald. Hvis kloranlæg kommer ind under dette begreb, vil reglerne naturligvis forhindre eksporten. Hvis de ikke kommer ind under reglerne, så skal man ikke lave nogen særlov.

Venstre er positiv over for, at miljøministeren fortsætter sine bestræbelser for at styrke sit internationale samarbejde, men vi kan ikke støtte de to beslutningsforslag.

Niels J. Langkilde (KF):

De to forslag, vi behandler i dag, hører ikke til De Konservatives livretter. Det gør de ikke, fordi der er tale om opfordring til lovgivning i enkelt-sager. Man kunne også sige, at vi som lovgivere bevæger os langt væk fra den lovgivende magts område og ind i den udøvende magts. Traditionen for den trafik er desværre alt for lang.

Den konservative indsats i udvalget vil derfor også gå ud på at undersøge, om der er love, som kan forbedres. Sagsbehandlingen har vi mindre lyst til, selv om et klart eksempel kan være bedre end mange teoretiske konstruktioner.

Sagen er af nogle blevet anskuet under vinklen: Her eksporterer en virksomhed fra det rige Danmark, hvad der i virkeligheden er kemikalieaffald, til et fattigt og uforberedt uland. Skulle den gengivelse af handlingsforløbet være sand, giver det problemer også for Det Konservative Folkeparti. Vi kan ikke den ene uge sige, at vi er betænkelige ved eksport af affald, når det er tyskere, som sender deres affald til danske forbrændingsanlæg og grusgrave, og så den næste dag sige, at det er helt o.k. hvis vi sender vores affald i hovedet på et andet land. Affaldsproblemerne bør som hovedregel løses af dem, der skaber affaldet, og i stor nærhed af forureneren.

Der er naturligvis undtagelser ved specielt affald; derfor modtager Kommunekemi farligt affald fra udlandet, og specielle dele af vores affald sendes også til genbrug eller nedbrydning i andre lande.

Hvis sagen handler om, at man vil forbyde salg af teknologi, som ikke er den mest moderne til den pågældende produktion, med den grundelse, at der findes en bedre teknologi, så er Det Konservative Folkeparti bestemt ikke med på forslaget. Da produktionsanlægget var i brug i Danmark, hørte det til det bedst fungerende i Europa, og grunden til, at det blev lukket, var placeringen i Københavns centrum. Placeret fornuftigt kan kviksølvmetoden udmærket bruges til klorproduktion, men der findes bedre metoder; det er vi klar over.

I øvrigt er det værd at notere, at to tredjedele af klorproduktionen i Den Europæiske Union i 1989 foregik på produktionsanlæg, der var baseret på kviksølvmetoden, altså den metode, Sjakagefabrikken benyttede.

Farlig teknologi af ældre dato skal ikke eksporteres, for så ville vi eksportere forureningen og arbejdspladserne i stedet for at løse miljøproblemerne og skabe sunde arbejdspladser, og det er jo målet for os.

Vi kan ikke fastholde et princip om, at kun den ringeste produktionsteknologi må benyttes og eksporteres, for på den måde skulle de 179 medlemmer her i Tinget være en slags eksportkontrollører for Danmarks virksomheder, og det stiller Det Konservative Folkeparti ikke op til. Det vil også give problemer med de mange kasserede maskiner og det udfasede udstyr, som i disse år indsamles af frivillige til blandt andet Østeuropa.

Kan vi være bekendt at sende sådanne maskiner videre, når der er nye og bedre på markedet, som kunne bruge mindre energi og forurene mindre? Ja, det kan vi normalt godt, for det er vigtigt at bruge tingene, til de er slidt ned. Vi skal ikke have store affalds bjerge. Brug og smid væk-mentaliteten er også en miljømæssig trussel mod vores klode.

Miljø- og energiministeren lovede at se på hele denne sag, og han oversendte Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg en redegørelse den 7. april 1994. Det hedder heri, og jeg citerer fra side 2, 7. afsnit:

»Jeg vil samtidig gøre mit til, at disse spørgsmål bliver taget op til drøftelse også i andre relevante internationale fora, herunder OECD, UNEP, FN's miljøprogram, og i CSD-regi.« Det sidste er FN's bæredygtighedskommission.

Endvidere lovede miljø- og planlægningsministeren i samme notat at tage sagen op på næste nordiske miljøministermøde; vi hørte her en kort redegørelse for, hvad der var sket, og det synes jeg lød lovende. Det håber jeg vi kan få en nærmere uddybning af under udvalgsarbejdet. Jeg vil gerne have oplyst, hvordan sagen blev taget op, og hvad resultatet var, da man havde nogle drøftelser i Marakesh i midten af april.

Sagen ser ud til stadig at udvikle sig, og det ser nærmest ud til, at køberen har trukket følehornene til sig, så vi får nok ikke den individuelle sagsbehandling, og det er vi tilfredse med, men principperne vil vi gerne se nøje på under udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Den sidste bemærkning var måske lidt interessant, for hvis jeg har forstået det rigtigt, var også Det Konservative Folkeparti glade for, at handelen ikke blev til noget. Det må jo da på én eller anden måde være en erkendelse af, at her har vi altså et alvorligt problem, men det har jeg måske misforstået.

Grunden til, at jeg tog ordet, var forsvaret for kviksølvteknologien på det her område, og derfor vil jeg godt spørge hr. Niels J. Langkilde, hvordan han har det med Pariskommissionens vedtagelse om at udfase den teknologi så hurtigt som muligt med en målsætning om, at disse anlæg skal være fuldstændig udfasede år 2010.

Jeg har lidt svært ved at forstå, at det er en teknologi, man skal stå og rose her, når det i internationale organer er besluttet, at det er så farligt, at det skal udfases. Det er jo lige præcis her, vi har diskussionsfeltet. Når man internationalt har sagt, at det er noget skidt, at det skal udfases, kan vi så tillade os moralsk og politisk at sælge det uden at tage hensyn til, at det rent faktisk allerede internationalt er anerkendt som en eller anden slags affald?

(Kort bemærkning).

Niels J. Langkilde (KF):

Jeg har ikke foretaget sagsbehandling, og Den Konservative Folketingsgruppe har ikke foretaget sagsbehandling af en enkeltsag; det var det, jeg forsøgte at sige indledningsvis. Så mine bemærkninger går på, at vi vil gerne se, om der er noget i dansk lovgivning, som gør, at vi ikke lever op til de internationale forpligtelser, vi har. Ingen tvivl om det.

Med hensyn til at udfase gammel teknologi

var jeg på en spændende miljøhøring ude på Danmarks Tekniske Universitet, hvor en professor, der arbejdede med at nedbringe strømforbruget til køleskabe, holdt et glimrende indlæg, men bagefter måtte han tilstå, at han faktisk stadig brugte sit gamle meget strømforbrugende køleskab, selv om det er over 25 år gammelt og har brugt alt for meget energi.

Det afspejler det dilemma, vi er i, når vi taler om at skifte ud til nyt hele tiden. Hvis vi hele tiden vil indføre den nyeste teknologi og straks skrotte det gamle, får vi et meget stort ressourcforbrug. Jeg er ikke sikker på, hvor vægten ligger i denne konkrete sag, for som sagt har vi ikke foretaget sagsbehandling på området. Det kan være, at det vil være det helt rigtige at stoppe det. Det kan være, at man siger: Her var faktisk nogle værdier, der kunne bruges i en periode endnu. Det skal jeg ikke kunne afgøre her på stående fod.

Formanden:

Så er det hr. Poul Nødgaard som ordfører.

Poul Nødgaard (FP):

Fremskridtspartiet må afvise begge de foreliggende forslag. Det, vi har hæftet os ved, når man ser lidt ned i sagen, er, at industri- og samordningsministeren i januar 1994 har givet sin godkendelse, den såkaldte eksportgodkendelse, og jeg må gå ud fra, at hvis noget overhovedet fungerer i dette land, så må det være sådan, at når en sådan tilladelse er givet, så har man også taget alle ting i ed. Derudover har jeg hæftet mig ved, at energiministeren udtaler til Politiken den 16. november, og jeg vil gerne have lov til at citere:

»Det, jeg tager mig af, er miljøproblemer, og der var ikke problemer med udslip fra Sojakagen. De var under kontrol og under de mængder, der er tilladt. Problemet var, at fabrikken lå midt i København og derfor udgjorde en sikkerhedsrisiko, siger Svend Auken.«

Jeg ved ikke, om det var præcis det samme, ministeren sagde i sin tale, det var vist sagt på en lidt anden måde, men jeg går ud fra, det dækker det samme. Og når det er tilfældet, synes jeg, vi kan have meget svært ved at stå og behandle et sådant forslag, hvis de, der – undskyld, jeg siger det – sidder på magten og har tjek på tingene, eller skulle have det i hvert fald, har undersøgt disse ting; så må jeg også gå ud fra, at tingene her kan komme til at fungere.

Der er efter vores opfattelse i Fremskridtspar-

tiet intet i dansk lovgivning, der taler imod, at man kan foretage sig det, man gør nu, og så længe lovgivningen er, som den er, må vi nu en gang rette os efter det.

Jeg vil dog godt have lov til at sige, at efter vores opfattelse er det måske ikke det mest up to date-anlæg, der nu eventuelt sendes til Pakistan; jeg ved ikke engang, om det kommer derved, det synes jeg der er lidt usikkerhed om. Men hvis det skulle komme derved, må vi sige, at så er det nok ikke det bedste tekniske anlæg. Det er dog nok bedre end ingenting og bedre end det, de har, og hvis man ønsker det, og det har været vurderet, kan jeg ikke se, hvorfor vi her i Folketinget skal beskæftige os med, om noget sådant gennemføres.

Derfor vil jeg gerne sige, at under udvalgsarbejdet vil vi arbejde imod, at de to foreliggende forslag bliver gennemført, og så i øvrigt tilføje, at det måske havde været ønskeligt, om de to partier samarbejdede lidt mere; de ligger dog, efter hvad jeg forstår, ikke så langt fra hinanden. Det er faktisk to totalt identiske forslag, vi behandler her i dag.

Dorit Myltoft (RV):

Da partiets ordfører i denne sag, fru Elsebeth Gerner Nielsen, ikke kan være til stede, skal jeg fremføre følgende:

Sojakagen er en varm kartoffel i dansk miljøpolitik. Mange af os troede vel egentlig, at den sag for længst var ude af verden, og så finder man pludselig ud af, at Sojakagefabrikken er blevet eksporteret til et uland.

Den handel, som er foregået, har imidlertid været fuldt lovlig set i forhold til både dansk og international lovgivning. Det siger sig selv, at mange af os sidder med en lidt flov smag i munden. Skal et tredjeverdensland trækkes med en teknologi og et anlæg, som vi helst ikke rører med en ildtang?

Det principielle i denne sag vedrører nødvendigvis forholdet mellem i- og ulande omkring teknologioverførsel. Er det rimeligt, at vi eksporterer etskrogede skibe til ulande, når de ikke er tilladt i Danmark, men måske alligevel er mere sikre end dem, som det pågældende land har i forvejen. Og hvad med fly, hvis støjniveau ligger over det, vi kan acceptere? Skal vi kunne sælge dem til et tredjeverdensland? Denne problemstilling kan Danmark ikke løse alene; der er brug for et internationalt konventionsarbejde med det formål at få opstillet nogle internationale regler for handelen mellem rige og fattige lande.

Miljøministeren har allerede redegjort for den lykkelige udgang på sagen, så den skal jeg ikke gentage.

Jeg vil ikke undlade at rose Greenpeace, som har stået for et formidabelt oplysningsarbejde i Pakistan og på den måde fået de pakistanske myndigheder til at indse det betænkelige i at modtage anlægget. Til gengæld er jeg skuffet over SF's og Enhedslistens måde at håndtere sagen på. I stedet for at beskæftige sig med det principielle har man valgt blot at beskæftige sig med den konkrete sag.

Det Radikale Venstre er tilfreds med den principielle debat, som eksporten af kloranlægget har ført til. Vi er også tilfredse med, at miljøministeren nu iværksætter et udvalgsarbejde med henblik på at få lavet en oplysningsprocedure ved eksport af visse anlæg, således at modtagerlandene er klar over de miljømæssige konsekvenser, der er forbundet med anvendelse af anlægget. En sådan procedure vil nemlig sikre, at f.eks. græsrodsorganisationer i tredje verdenslande og ligeledes de lokale myndigheder får bedre mulighed for at skride ind. På den baggrund afviser Det Radikale Venstre de fremsatte forslag.

Formanden:

Så er det hr. Bent Hindrup Andersen som ordfører for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 22.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Det er et positivt og godt udspil fra vores miljøminister, men vi kunne godt tænke os det strammed yderligere op i udvalgsarbejdet.

Til hr. Langkilde og også til fru Dorit Myltoft vil jeg sige, at vores forslag har to dele. Det ene er at forsøge at spille ind i den konkrete situation med Sojakagefabriken, som sælger deres kloranlæg til Pakistan, og det andet er at benytte anledningen til at få tilvejebragt tilstrækkelig hjemmel, så at den slags ting ikke kan gentage sig fremover.

Det er jo ikke unaturligt, at konkrete sager kan give anledning til en mere varig lovgivning. Siden forslaget blev fremsat, har udviklingen arbejdet for, at selve kloranlægget bliver i de tykke saltminer i stedet for at være i fuld vigør i Pakistan. Og det er rigtigt, at en stor del af æren herfor har Greenpeace på grund af deres effektive arbejde på tværs af grænserne.

Men tilbage står der det centrale element i vores forslag, nemlig at der skal skaffes tilstrække-

lig hjemmel til, at en gentagelse ikke kan ske. Det er afgørende for os at forhindre og forebygge miljøkatastrofer i andre lande, og efter vores opfattelse kan ingen dansk myndighed og intet dansk firma handle i uoverensstemmelse med FN-deklarationen fra Rio i 1992:

»Staterne bør arbejde effektivt sammen for at hæmme eller forhindre flytning eller overførsel til andre lande af enhver aktivitet eller enhver substans, som forårsager alvorlige miljømæssige forringelser eller er fundet skadelige for den menneskelige sundhed.«

Det er det, som vi vil forsøge at lægge til grund for udarbejdelsen af en strammere lovgivning på området. Et af elementerne i det er det, som miljøministeren nævnte, at der skal en gensidig informationsprocedure ind, så man er sikker på, at alvorligt miljøskadelige anlæg ikke umiddelbart kan eksporteres, uden at modtagerlandet og den modtagende part er klar over, hvad det går ud på.

Vi ved også godt, at det er et vanskeligt område at lovgive for, for – som det blev nævnt før – hvad skal man f.eks. gøre, når man herhjemme udfaser de enkeltskrogede tankskibe og sælger dem til lande, hvor det faktisk vil være et fremskridt i forhold til den skibstonnage, de har de steder?

Men hvis der er et positivt udgangspunkt – og det kan jeg se, at der er – et flertal i Folketinget for at skabe en hjemmel fremover, så mener vi også, at det med lidt fantasi og nytænkning vil være muligt at få strammet lovgivningen en smule, så disse ting ikke umiddelbart gentager sig fremover.

Formanden:

Hr. Steen Gade som ordfører for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 23.

Steen Gade (SF):

Jeg vil gerne sige til fru Dorit Myltoft, at vi, hvad angår Sojakagefabrikken, jo nu står i en anden konkret situation i den forstand, at den ballade, der har været i Danmark, har været årsag til, at oplysningerne om, hvad det egentlig var for et anlæg, vi sendte af sted, også kom frem i offentligheden i Pakistan. Det skyldtes bl.a. fremsættelse af dette forslag, SF's indsats, dengang beslutningen blev truffet i regeringen, det skyldtes miljøorganisationernes flotte internationale arbejde og Greenpeace's indsats, men også WWF og Mellempfolkeligt Samvirke skal have ros for at være gået ind i det.

Jeg synes også, vi i rosekoret skal nævne Københavns Kommune, som indstændigt har holdt fast i, at det er affald. Det har de da ret i. Det er mere interessant, at den øverste miljømyndighed ikke hele tiden har kunnet fastholde det samme synspunkt.

Så vil jeg sige, at vi har altså en anden situation med Sojakagefabrikken, men det, jeg vil spørge miljøministeren om, er: Har vi det så juridisk? Har vi det så i virkelighedens verden? Hvad nu, hvis ØK vil sælge det her anlæg til Bangladesh? Nu gik den jo ikke med Pakistan, fordi der var nogle, der rejste sagen her i Folketinget, fordi der var nogle miljøorganisationer, fordi der var en græsrodsbevægelse i Pakistan, som benyttede oplysningerne.

Men har vi da overhovedet en helt anden situation, hvis ØK vil sælge det til et andet uland? Nej, det har vi jo altså rent faktisk ikke. Og derfor er der efter min mening ikke brug for et lovforslag. I SF's forslag har vi ikke sagt, at der skal fremsættes et lovforslag; der er faktisk forskel på de to forslag. Vi har sagt, at Folketinget skal opfordre regeringen til at tage de nødvendige skridt for at forhindre eksport af Sojakagefabrikkens kloranlæg til Pakistan og andre ikke-OECD-lande. Det er da stadig vigtigt, medmindre miljøministeren i dag har et tilsagn fra ØK om, at de ikke vil sælge det til et andet ikke-OECD-land.

Jeg mener faktisk, at forslaget har sin berettigelse, så længe vi ikke ved, hvad der sker med anlægget. Og det er helt konkret fordi – ligesom jeg har nævnt det tidligere – det efter min opfattelse er i modstrid med dansk politik på det her område, når det gælder affald, og det er også i strid med tankegangen i internationale vedtagelser.

Jeg har nævnt Pariskommissionen tidligere i forbindelse med udfasning, og der er også OSPAR-konventionen fra 1992, som forpligter lande til ikke at påtvinge andre lande konsekvenserne af deres handlinger. Så jeg mener, ånden i internationale konventioner rent faktisk er et argument for, at vi skal gøre noget.

Så vil jeg selvfølgelig sige tak til miljøministeren, for jeg opfatter da SF som et af de elementer eller en af dem, der er rost. Jeg forstod, at der var ros til dem, der har rejst de her sager, så jeg regner med, at vi også er blandt dem, der er blevet rost, for vi har været efter regeringens konsekvent, fra den tog beslutningen første gang til i dag.

Men også tak fordi der er et bud på, hvad

man kan gøre fremover. Det er da klart, at det er af afgørende betydning, hvad vi kan gøre fremover på den type områder. Men jeg er altså også interesseret i Sojakagen, det er det, jeg gerne vil have sagt, jeg er fortsat interesseret i Sojakagen.

Angående informationsprocedure og hvornår man i givet fald kunne have sådan en klar: Jeg regner med, at vi skal arbejde videre med det i udvalget, og håber, at vi rimelig hurtigt kan finde frem til, hvordan sådan en informationsprocedure kunne sættes sammen og fremlægges, indføres og også foreslås internationalt.

Men jeg forstår ikke helt ministerens lidt for svage meldinger på, om der kan gøres mere. Jeg hørte Socialdemokratiets ordfører, som jeg synes på det punkt var mere imødekommende, og det takker jeg for, for jeg synes da, vi skal bruge udvalgsarbejdet til for alvor at se, om der kan laves et regelsæt også internationalt. For hvad er utidssvarende teknologi? Hvilken form for teknologi skal rubriceres på en sådan måde, at det tydeligt fremgår, at dette accepterer vi ikke at sende ud? Den diskussion må vi da tage, og jeg håber, at partierne er enige i, at vi skal tage den diskussion helt konkret.

Jeg kan ikke se andet, end at når der ligger beslutninger og vedtagelser – anbefalinger kan man måske sige – om, at man skal udfase f.eks. sådan et anlæg, så ville det da være rimeligt, om det internationale samfund skaffede sig et regelsæt, som sagde, at når man har en målsætning om, at noget skal udfases, så kan man ikke bare sende det ud og kalde det handel; for så er der taget en miljømæssig prioritering i et internationalt organ, som siger, at det her er ikke i orden, og dermed må det ind og være med til at styre handelen.

Jeg håber, vi også kan tage fat i den diskussion. Jeg syntes ikke, det fremgik af ministerens svar, men håber alligevel, vi kan det, og i den forbindelse mener jeg, at vi fra dansk side – hvis vi kan det – bør udarbejde et forslag med henblik på at rejse det i en EU-sammenhæng.

Så et par kommentarer til de øvrige partiets ordførere. Jeg har kommenteret fru Dorit Myltofts betragtninger om, at hun var skuffet over SF. Det synes jeg altså ikke, der er nogen grund til, for vi har forfulgt den her sag fra starten, og vi har oven i købet valgt et forslag, hvor der er flere handlemuligheder end den ene at lave lovgivning. For selvfølgelig kan et land – hvis det vil det – sørge for, at en sådan eksport ikke kommer til at ske, og jeg håber, at dette signal er sendt til ØK også efter den her debat: at vi ikke

ønsker, at ØK eksporterer til et andet uland. Jeg havde nær sagt, det ville være en uvenlig handling over for Folketinget, hvis ØK sender det videre til et andet uland – det signal burde vi da give.

Så har jeg en kommentar til hr. Poul Nødgaard, der påpegede, at det var to ens forslag. Ja, det gør vel egentlig ikke noget. De er ikke helt ens, som jeg har sagt, men tankegangen, det vi vil nå frem til, er selvfølgelig ens, så det har vel ikke skadet noget, at der ligger to forslag.

Til hr. Niels J. Langkilde vil jeg godt sige, at diskussionen om lovgivning og udøvende magt, den kan jo være meget interessant og teoretisk. Nu er det jo sådan, at de fleste love i det her land er lavet, fordi man fandt ud af, at udøvelsen var gal. Og hvis mange partier i dag er enige om, at det her faktisk var noget skidt, at der ikke var et ordentligt lovgrundlag, så kunne vi da i hvert fald få dét ud af det, at vi i forhold til fremtiden mener, at der skal laves et ordentligt lovgrundlag.

Til Venstres ordfører vil jeg sige, at jeg forstod Venstres melding som værende af meget principiel karakter: at så længe det ikke var forbudt af nogen andre ude i verden, så skulle man selvfølgelig have lov at sælge. Det er, synes jeg, et ret uinteressant synspunkt i forhold til det her. Det, vi diskuterer, er, om vi skal gribe ind og begynde at stille regler op for, hvordan vi handler. Jeg synes, at det lød i retning af den store totaliberalisme: sådan noget vil Venstre ikke røre. Men jeg misforstod det forhåbentligvis.

Jeg håber, at mange partier, helst os alle sammen, vil kunne lægge linjerne for et dansk forslag, som vi kan føre frem internationalt. Størst virkning får det vel, hvis vi kan gøre det i EU, sådan at vi ikke kommer i den her situation bagefter, samt hvis vi får sendt et signal om, at vi vil være meget, meget utilfredse, hvis det her sagsforløb ender med, at Sojakagen bliver eksporteret til et andet ikke-OECD-land.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Helge Sander):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslut-

ning henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 28:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af indflydelse for modtagere efter bistandslovens § 58 af hjælpemidler af personlig art.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.
(FremSAT 17/11 94).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Forslaget har som formål at sikre indflydelse for modtagere efter bistandslovens § 58 af hjælpemidler af personlig art.

Inden jeg kommenterer det fremsatte beslutningsforslag, vil jeg kort skitsere principperne for de gældende regler om hjælp efter bistandslovens § 58.

Den helt overvejende hovedregel er, at brugerne skal have stillet et hjælpemiddel til rådighed uden særlig egenudgift. Hjælp ydes enten som udlån, kontantydelse eller naturalie, og kommunen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af bestemte leverandører. Kommunen kan i stedet for have egne depoter, indgå pris- eller leverandøraftaler og dermed opnå økonomiske fordele i form af mængderabatter, ligesom der kan aftales smidige forretningsgange i forbindelse med f.eks. ansøgning, levering og reparation af hjælpemidler.

Som det også er nævnt i bemærkningerne til beslutningsforslaget, fremgår det af vejledningen til hjælpemiddelbekendtgørelsen, at en prisaftale ikke må hindre, at personer med et særligt behov får det bedst egnede hjælpemiddel, selv om hjælpemidlet ikke er omfattet af prisaf-talen, og ved særlige personlige hjælpemidler som f.eks. ortopædiske sko og arm- og benproteser skal brugeren sikres indflydelse på valg af leverandør.

Med disse bestemmelser har man søgt at imø-